

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 28 januari 1930 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anslag till elektrisk värmeledning i Gripsholms slott.

(4:e avd.)

I den till riksdagen den 3 januari 1930 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1930/1931 har Kungl. Maj:t i avseende å sjätte huvudtiteln, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet, föreslagit riksdagen (punkt 45 av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag) att till elektrisk värmeledning i Gripsholms slott för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 70,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 175—181 av återopade statsrådsprotokollet.

I Gripsholms slott förvaras — enligt vad departementschefen framhållit — en svenska staten tillhörig, ur såväl historisk som konstnärlig synpunkt ytterst värdefull tavelssamling, innehållande omkring 2,000 porträtt från skilda tider. Därjämte inrymmer slottet en mängd kulturhistoriskt intressanta möbler och konstföremål i övrigt. Porträttsamlingen, som står under nationalmusei vård och hålles tillgänglig för allmänheten, kan i omfattning och betydelse tävla med Europas främsta historiska porträttgallerier. Samlingen har tidigare under en lång följd av år på grund av brist på medel icke kunnat erhålla lämplig vård och konserveringsbehandling, vilket medfört att tavlorna i stor utsträckning skadats genom fukt och kyla i de oeldade slottssalarna.

I enlighet med Kungl. Maj:ts den 21 januari 1927 givna uppdrag har inom byggnadsstyrelsen av civilingenjören Ernst Heineman verkställt en teknisk och ekonomisk utredning rörande införande av elektrisk uppvärmning på Gripsholms slott. De av Heineman beräknade anläggningskostnaderna för genomförande av ett av byggnadsstyrelsen förordat alternativ uppgå till 55,700 kronor. Förslaget utgår från en erforderlig temperatur av + 1° C. Då temperaturen i slottsrummen utan uppvärmning under kalla vintrar nedgår till —6° å —8°, har sålunda räknats med en temperaturhöjning av 7° å 9°. Enligt förslaget skulle från vattenfallsstyrelsens transformator

station, belägen invid staden Mariefreds norra gräns, dragas en högspänningskabel över den kronan tillhöriga Kungsladugården till fängelsetornets källare, där man skulle anordna en transformator jämte tillhörande högspänningsapparater.

Slottsarkitekten har i huvudsak anslutit sig till förslaget. Han har emellertid framhållit, att detsamma vid genomförande borde i detalj granskas med hänsyn såväl till föreliggande estetiska önskemål som till de praktiska svårigheter, vilka i stor omfattning mötte, samt att denna granskning borde ske genom av byggnadsstyrelsen och riksantikvarien tillsatta sakkunniga, varjämte lämplig arkitekt dagligen borde övervaka arbetet. Beträffande kostnaderna för anläggningen har slottsarkitekten påyrkat höjning av vissa i kostnadsberäkningen upptagna poster, nämligen till byggnadsarbeten, till arvoden samt till oförutsedda utgifter. Vad de beräknade årskostnaderna för värmeledningens drift angår, har slottsarkitekten ansett särskild ersättning böra utgå för skötsel av värmeledningen.

Riksantikvarien har varmt tillstyrkt anordnande av elektrisk uppvärmning i Gripsholms slott i enlighet med det föreliggande förslaget. Under anslutning till av slottsarkitekten anförda synpunkter har riksantikvarien emellertid framhållit nödvändigheten av att en arkitekt och en kulturhistoriskt skolad kontrollant, vilka borde utses av byggnadsstyrelsen och riksantikvarien, finge tillfälle att i detalj granska förslaget med avseende på ledningarnas framdragande och värmekropparnas placering m. m. ävensom att följa arbetets utförande och därvid föranstalta om de ändringar i förslaget, som kunde befinnas vara påkallade.

Ståthållarämbetet å Gripsholms slott har tillstyrkt förslaget, under förutsättning att arbetet utfördes under sakkunnig ledning på sätt riksantikvarien i sitt yttrande föreslagit. Då det syntes vara av vikt att slottet i sin helhet finge samma uppvärmning, ville ämbetet förorda, att värmeledningen utsträcktes att omfatta jämväl förborgens byggnader. Varken för värmeledningens anläggning eller för dess drift stode några medel till ståthållarämbetets förfogande. Särskild ersättning borde utgå för värmeledningens skötsel.

Chefen för nationalmuseum har förklarat sig i stort sett icke hava något att erinra mot förslaget, under förutsättning att museichefen själv eller genom representant bleve i tillfälle att kontrollera arbetena med hänsyn till de i slottet förvarade målningarna.

Byggnadsstyrelsen har i ärendet anfört bland annat följande:

Anläggningskostnaden, som av ingenjören Heineman år 1927 beräknats till 55,700 kronor, måste enligt styrelsens mening numera, särskilt på grund av inträdd prisstegring beträffande installationsmaterial, beräknas högre. Enligt styrelsens förslag borde kostnaderna upptagas på följande sätt (inom parentes anges för varje post det av Heineman uppskattade beloppet):

	Kronor.	
Elektrisk anläggning:		
högspänningskabel.....	7,500	(6,000)
transformator och huvudfördelningscentral.....	11,000	(9,500)
huvudledningar och gruppecentraler.....	6,500	(5,000)
gruppledningar.....	5,500	(4,000)
värmeelement med strömbrytare och kontakter.....	17,000	(12,000)
Byggnadsarbeten.....	12,500	(12,400)
Arvoden och kontroll.....	4,000	(2,800)
Oförutsedda utgifter.....	6,000	(4,000)
	<hr/>	
	Summa kronor	70,000 (55,700)

Posten arvoden hade ökats med hänsyn till slottsarkitekten, byggnadsrådet F. Lilljekvists förslag att vid arbetets utförande borde anlitas en av byggnadsstyrelsen utsedd arkitekt ävensom till riksantikvariens yrkande, att arbetet borde följas av en kulturhistoriskt sakkunnig kontrollant, vilka förslag byggnadsstyrelsen för sin del biträdde. I betraktande av arbetets art hade jämväl posten oförutsedda utgifter höjts.

De årliga driftkostnaderna hade av Heineman beräknats till 8,793 kronor 75 öre. Häri vore dock icke inräknad ersättning för värmeanläggningens skötsel. Med hänsyn till att det av Heineman angivna kostnadsbeloppet måste anses vara rent teoretiskt beräknat, syntes årskostnaden böra, till dess tillräcklig erfarenhet vunnits rörande värmebehov och strömåtgång, beräknas till 10,000 kronor.

Under förutsättning att arbetena med installation av anläggningen kunde påbörjas omkring den 1 juli 1930, skulle anläggningen kunna tagas i bruk vid värmesäsongens början påföljande höst, varför medel till driftkostnaderna skulle erfordras redan under första budgetåret.

För egen del har *departementschefen* med hänsyn till den prisstegring å elektrisk installationsmaterial, som inträtt under tiden efter avslutandet av Heinemans utredning, ansett sig icke kunna ifrågasätta någon minskning av det utav byggnadsstyrelsen föreslagna beloppet. Till detta ståndpunkts-tagande bidroge även den omständigheten, att det på grund av byggnadens karaktär vore fråga om synnerligen ömtåliga och på förhand delvis svårbedömliga arbeten. Anläggningsarbetet syntes böra verkställas genom byggnadsstyrelsens försorg och ske i samråd med riksantikvariern, ståthållarämberetet på Gripsholms slott samt chefen för nationalmuseum, varjämte, såsom även i den av byggnadsstyrelsen reviderade kostnadsberäkningen förutsatts, arbetena torde böra övervakas av en arkitekt samt en kulturhistoriskt skolad kontrollant, vilka borde utses av byggnadsstyrelsen och riksantikvariern.

I likhet med *departementschefen* finner sig utskottet böra tillstyrka, att elektrisk värmeledning införes i Gripsholms slott i enlighet med det av byggnadsstyrelsen förordade förslaget.

Utskottet har ansett sig jämväl böra godtaga det av byggnadsstyrelsen angivna kostnadsbeloppet. Utskottet har dock härvid utgått ifrån att kraven på arbetets utförande på ett pietetsfullt sätt skola kunna tillgodoses utan en alltför omständlig och kostsam kontroll.

Under återopande härav hemställer utskottet,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må till *elektrisk värmeledning i Gripsholms slott* för budgetåret 1930/1931 under sjätte huvudtiteln anvisa ett extra reservationsanslag av 70,000 kronor.

Stockholm den 28 januari 1930.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *A. C. Lindblad, J. L. Widell, O. Bergqvist, J. Nilsson* i Malmö, *E. J. G. Rosén, N. J. M. Svensson* i Kompersmåla, *K. V. Rydén, E. A. Lundell, C. I. Asplund* samt *P. A. Bergström*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund* i Brattfors, *P. Nilsson* i Bonarp, *L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson* i Kullenbergstorp, *P. M. Olsson* i Blädinge, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *B. F:son Holmgren, E. J. Wigforss, J. Olofsson* i Digernäs, *O. Nilsson* i Örebro och *J. Jönsson* i Revinge.
